

MAKALELER

Betül Özbek*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

Birleşik Patent Mahkemesi (UPC)

Birleşik Patent Mahkemesi (UPC), kuruluş anlaşması niteliğindeki Birleşik Patent Mahkemesi Anlaşması (UPCA)'na taraf olan tüm sözleşmeciler devletlerin yargı sistemlerinin bir parçasını oluşturan uluslararası yetkiye sahip bir mahkemedir. UPC, klasik Avrupa patentlerinin yanı sıra üniter etkiye sahip Avrupa Patentlerine ilişkin uyuşmazlıklar için münhasır yetkili bir yargı organı olarak yapılanmıştır (UPCA m. 1).

UPC tarafından yapılan son değişiklik ile Gündoğumu Süreci (Sunrise Period) tarihinin iki ay süre ile ertelenerek 01.03.2023'de başlayacağı duyurulmuştur¹. Bu durumda Gündoğumu Sürecinin sonlanmasının ardından UPCA'nın 01.06.2023 tarihinde yürürlüğe girmesi ile Üniter Patent Sistemi (UPP) ile beraber yargı sistemi de uygulanmaya başlayacaktır. Söz konusu duyuruda UPC, hazırlık süreçlerinin yolunda gitmesi sebebi ile yeni bir erteleme öngörülmediğini de belirtmiştir. Hazırlık çalışmaları kapsamında ikincil yasal düzenleme niteliğindeki UPC Usul Kuralları (Rules of Procedure of the Unified Patent Court) 08.07.2022 tarihinde İdari Komite (Administrative Committee) kararı ile kabul edilmiş ve 01.09.2022 tarihinde yürürlüğe girmiş; UPC hakimleri atanmış ve eğitim süreçleri başlatılmış; Başkanlar Kurulu oluşturulmuş; Temyiz Mahkemesi ve İlk Derece Mahkemesi Başkanları seçilmiştir. Sürecin devamında Anlaşma'nın yürürlüğe girmesi ile Mahkeme göreve başlayacaktır.

A. UPC Sistemi ile Hedeflenenler ve Çekinceler

UPC'nin ortak ve merkezi yapısı, mahkeme tarafından verilen kararların, Sözleşme'ye taraf ülkelerin tümünde hüküm doğurma ve uygulanma kabiliyetine sahip olduğu anlamına gelmektedir (UPCA m. 34/1, m. 82/1). Sistem bu şekilde davaların ülke bazında değil, merkezi şekilde görülmesini sağlayarak farklı ulusal mahkemelerde görülen paralel davalarda hukuki açıdan çelişkili kararların verilmesini engellemeyi hedeflemektedir. Nitekim farklı ulusal mahkemelerde davalar aynı patent, aynı taraflar ve aynı vakıalarla paralel olarak yürütüldüğünde bile sonuçlar genellikle farklılık göstermektedir. Bu durum esas olarak, ulusal mahkemelerin her birinin kendi usul ve maddi hukuk kurallarını uygulamasından kaynaklanmaktadır. Patentin geçerliliği ve ihlali ile ilgili maddi hukuk kurallarını oluşturan ilkelerin ortak olmasına rağmen özellikle, ihtiyati tedbir gibi geçici önlemlere ve bilirkişi incelemelerine ilişkin içtihat ve uygulamaların farklılık göstermesi, paralel davalarda öngörülemezliğe yol açmakta ve görünüşte çelişkili sonuçlara neden olabilmektedir².

¹ <https://www.unified-patent-court.org/en/news/adjustment-timeline-start-sunrise-period-1-march-2023>

² Agathe Michel Cazotte, David Holland, John Snape: "Judgment day: could UPC judges harmonise international patent law?" Erişim Tarihi: 25.12.2023, Erişim Linki: <https://www.carpmaels.com/judgment-day-could-upc-judges-harmonise-international-patent-law/>.

Bu sebeplerle, çeşitli üye devletlerin vatandaşı olan yargıçlardan oluşan ortak bir mahkeme yeknesak uygulamaların ve patent hukukunun uyumlaştırılması için önemli bir amaca hizmet eder. Ayrıca patent sahiplerinin Avrupa Patenti'ne ilişkin uyumsuzluklarda Avrupa Patenti'nin geçerli olduğu tüm farklı yargı alanlarında paralel olarak birden fazla dava açması resmi ücretler ve vekil ücretleri için yüksek maliyetle hukuki riski de beraberinde getirmektedir. Bu bakımdan katılımcı Üye Devletler için ortak bir mahkeme olan UPC, hem Üniter Patentler hem de klasik Avrupa Patentleri için davaları merkezileştirme, yeknesak içtihatların oluşturulması ve hukuki kesinliği artırma avantajlarını barındırır. Yine tek bir davanın uluslararası mahkemede görülecek olması taraflar bakımından önemli maliyet avantajları da getirebilecektir³.

Bu ortak yargı yetkisi şüphesiz ki farklı ulusal mahkemeler nezdinde görülen davalara nazaran daha hızlı, basitleştirilmiş ve efektif yargı sürecini ortaya çıkaracaktır. Mahkeme kararlarının tüm üye devletlerde icra edilebilme kuvvetine sahip olması merkezi yaptırım açısından önemli bir etkiyi ortaya koysa da, patentin akıbetinin tek bir mahkeme kararı ile tüm üye devletlerde sonuç doğurmaya bağlı olması patent sahipleri için riski de beraberinde getirmektedir. Bu husus mevcut Avrupa Patentleri'nin UPC'nin yargı yetkisi kapsamından çıkarılması (opt-out) stratejileri bakımından da önem taşır. UPC'nin yargı yetkisinden çıkarılmayan Avrupa Patentleri tek bir mahkeme kararı ile geçerli olduğu tüm akit devletlerde hükümsüz kılınma ihtimalini taşımaktadır. Öte yandan patent sahibi açısından patent hakkının ihlali durumunda UPC'de açılacak tek bir dava ile verilen kararı patentin geçerli olduğu tüm akit devletlerinde uygulatarak ihlali durdurma avantajını da sağlamaktadır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, sistemin amaçlarından biri de yetkili mahkemelerin birden fazla ülkede bulunduğu ve dolayısıyla davacının farklı ülke mahkemeleri arasından seçim yapabilme imkânının olduğu durumlarda en avantajlı devlet mahkemesinde davayı açmayı tercih etmesi olarak tanımlanabilecek⁴ bir milletlerarası özel hukuk doktrini kavramı olan *forum shopping*'i engellemektir. Davacı tarafa kendi iradesi ile en uygun gördüğü yerde davayı açma veya birden çok yerde paralel davalar açma imkanı hukuken yasaklanmamakla beraber çelişkili ve hakkaniyete uygun olmayan sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir.

Forum shopping'in taraflar için ortaya çıkarabileceği risklerin engellenmesi için UPC gibi merkezi mahkemelerin yetkilendirilmesi önemli bir adım olsa da konuyla ilgili çekinceler devam etmektedir. Zira UPC organizasyonu farklı şehirlerde konumlandırılan yerel, bölgesel ve merkezi bölümlerden oluşmaktadır ve yetki kuralları farklı bölümlerden birinde dava açılma imkanını tanımaktadır. Bu sebeple hukukun yürürlük kaynakları her birimde aynı olduğundan *forum shopping* riski şüphesiz ki azalacak olmakla beraber tamamen ortadan kalkmayacaktır⁵. UPC'nin özellikle ihtiyati tedbirler gibi konularda farklı uygulamalar geliştiren farklı birimlere ayrılması durumunda, davacıların davaları için en uygun paneli elde etmek veya en hızlı şekilde geçici önlem kararları alılabilmek amacıyla belirli birimlerde dava açmaya çalıştıkları bir tür *forum shopping* ortaya çıkabilir.

³UPC ücret tarifesi için bkz.: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_05_08072022_table_of_court_fees_en_final_for_publication_clean.pdf

⁴Daniel J. Dorward, "The Forum Non Conveniens Doctrine and the Judicial Protection of Multinational Corporations from Forum Shopping Plaintiffs", U. Pa. J. Int'l Econ. L.[Vol 19:1 1998],141-168, s. 143.

⁵Emily Collins, Thomas Hamer, Nick Bassil, Duncan Bull: "5 interesting questions asked about the UPC: Answered", Erişim Tarihi:17.12.2023, Erişim Linki: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=93819233-1b82-4b7c-9922-45b92ea30f50> .

Görüldüğü üzere UPC yargı sistemine ilişkin pek çok beklenti ve çekince bulunmaktadır. Tartışılan hususlar bakımından ilk fikirler, UPC'nin uygulamaya geçmesi ile atanan yargıçların yeknesak hareket edebilmedeki başarısı ve verilen kararlar ile ortaya çıkacaktır.

B. Uygulanacak Hukukun Yürürlük Kaynakları

UPC'nin vereceği kararlarda hükme esas teşkil edecek yasal kaynaklar UPCA m. 24'de sayılmıştır. İlgili hükme göre Mahkeme:

- i. Avrupa Birliği hukuku,
- ii. UPCA,
- iii. Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC),
- iv. Akit devletlerinin tamamında bağlayıcı nitelikte patent hukukuna ilişkin diğer uluslararası anlaşmalar ve
- v. Ulusal hukuku uygulayacaktır.

Yürürlük kaynakları hüküm amaca göre yorumlandığında önceliğe göre sıralanmış olup Mahkeme'nin öncelikle Birlik Hukuku, UPCA ve EPC'yi uygulayacağı ve ulusal hukukların uygulanmasından kararın esası açısından belirleyici olmadığı sürece kaçınılacağı yorumu yapılabilir⁶.

Bu noktada Avrupa Patent Ofisi (EPO)'nun özellikle Temyiz Kurulu (Board of Appeal) eliyle verilen kararlar ile oluşturduğu içtihat hukukunun UPCA'da açıkça yürürlük kaynağı olarak sayılmaması, UPC yargıçlarının EPO içtihatlarından yararlanıp yararlanmayacağı veya EPC'yi EPO'dan farklı yorumlayarak kendi içtihadını oluşturup oluşturmayacağı sorusunu gündeme getirmiştir. Bu hususta UPC'nin hukuki ve teknik açıdan nitelikli yargıçlardan oluşturacağı çok uluslu yargıç heyetinin uygulamada EPO Temyiz Kurulu yapısına benzerlik arz edeceği, dolayısıyla UPC tarafından oluşturulacak içtihatın, EPO içtihatına bağlı olmamakla beraber EPC hükümlerinin uygulanması ve yorumu bakımından EPO yaklaşımından önemli ölçüde farklılaşmayacağı tahmin edilmektedir⁷.

C. Mahkemenin Yapısı ve Oluşumu

UPC, İlk Derece Mahkemesi (Court of First Instance), Temyiz Mahkemesi (Court of Appeal) ve Sicil (Registry)'den oluşmaktadır (UPCA m.6). Temyiz Mahkemesi Lüksemburg'da yer almaktadır. Bununla beraber İlk Derece Mahkemesi organizasyonu kendi içerisinde Merkezi, Bölgesel ve Yerel Birim'lere ayrılmıştır (UPCA m.7/1). Merkezi Birimler Paris ve Münih'de yer alırken (Brexit öncesi Anlaşma metninde Londra da Merkezi Birim Bölümlerinden sayılmış olup İngiltere'nin UPC sisteminden çekilmesi ile beraber bir üye devlette yeni bir belirleme yapılacaktır.) çeşitli üye devletlerde yerel ve bölgesel birimler yer almaktadır⁸.

Merkezi Birim'in görev dağılımı, ihtilaflı patentin IPC sınıflarına bağlı olarak konusuna göre belirlenmiştir (UPCA m.7/2, UPCA EK-2). Bu çerçevede:

⁶ *ibid.*

⁷ *ibid.*

⁸ UPC'nin belirli tüm birimlerin yerlerini gösteren site bağlantısı için bkz: <https://www.unified-patent-court.org/en/court/locations>

- i. Brexit öncesi Londra olarak belirlenen merkez, WIPO'nun Uluslararası Patent Sınıflandırmasının (A) İnsani ihtiyaçlar (ilaçların yanı sıra gıda maddeleri, tütün, giysi, mobilya, ayakkabı, bazı tarım uygulamaları ve spor ve eğlence ve daha fazlası dahil) ve (C) Kimya (genetik mühendisliği dahil) ve Metalurji sınıflarına dahil patentlere ilişkin uyuşmazlıklarda görevlidir.
- ii. Münih Merkez Birimi, makine mühendisliği ile ilgili IPC sınıfı (F) (Makine Mühendisliği; Aydınlatma; Isıtma; Silahlar; Tahrip malzemeleri) sınıflarına dahil patentlere ilişkin uyuşmazlıklarda görevlidir.
- iii. Elektronik, yazılım, fizik konuları dahil diğer tüm patent sınıflandırmalarını kapsar patentlere ilişkin uyuşmazlıklar Paris Merkez Biriminde görülecek ve Paris Birimi aynı zamanda, Londra yerine geçecek üçüncü birim onaylanana kadar bu birimin görevi kapsamında giren davaları da görecektir.

Mahkemenin patent uyuşmazlıklarında deneyimli, hukuki ve teknik yetkinliğe sahip ve EPO'nun resmi dillerinden en az birini iyi derecede bilen çokuluslu bir yargıç heyetinden oluşacağı öngörülmüş olup yargıçların uygunluk kriterleri ve atanma usulleri m. 15 ve devamı ile sözleşmenin eki niteliğindeki Tüzük'de açıklanmıştır. Buna göre üye devletlerden birinin vatandaşı olması gereken hukuki yetkinliğe sahip yargıçların üye devletteki yargı makamına atanmak için gerekli niteliklere sahip olması; teknik olarak nitelikli yargıçların ise üniversite mezunu olmaları, teknik bir alanda kanıtlanmış bir uzmanlığa, ayrıca patent davaları ile ilgili medeni hukuk ve usul hakkında bilgiye sahip olmaları aranmıştır. Teknik uzmanlığa sahip yargıçlar için aranan kriterler göz önüne alındığında, uygulamada önemli bir kısmının Avrupa Patent Vekillerinden olacağı tahmin edilmektedir.

UPC Danışma Komitesi (Advisory Committee) yargıçlık pozisyonu için uygun adayları liste olarak belirledikten sonra İdari Komite (Administrative Committee) atamaları gerçekleştirir (UPCA Ek-1 m. 3). Altı yıl süre için atanan yargıçların görev süreleri sona erdikten sonra yeniden atanabilmeleri de mümkündür (UPCA Ek-1 m. 4). Ayrıca UPC bünyesindeki yargıçların tümü davaların özelliklerinin gerektirdiği şekilde tahsis edilebilecekleri bir havuz sistemine atanırlar (Pool of Judges, UPCA m. 18). Bu sistem yargıçları farklı birimler arasında karıştırarak yeknesak uygulamaların yaygınlaşmasına yardımcı olacak güçlü bir uyumlaştırma mekanizması olarak yorumlanmıştır⁹.

D. UPC'nin Yargı Yetkisi

1. Uluslararası Yargı Yetkisi

UPC'nin kararlarının üye devletlerin tamamında hüküm doğurabilmesi, uluslararası yargı yetkisine bağlı olup, bu yetki UPCA m. 31'de temelini bulmuştur. Söz konusu madde, Mahkeme'nin uluslararası yargı yetkisinin 1215/2012 sayılı AB Direktifi¹⁰ veya uygulanabilir olduğu hallerde, hukuki ve ticari konularda yargı yetkisi ve kararların tanınması ve tenfizine ilişkin Lugano Sözleşmesi ile tesis edildiğini düzenler. Bu noktada genel ve özel yargı yetkisi ayrımı yapılarak konunun incelenmesi yerinde olacaktır.

⁹ Agathe Michel Cazotte ve diğerleri.

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&from=EN>

1215/2012 sayılı AB Direktifi'ne göre genel yargı yetkisi ilkesi, davalının yerleşim yeri veya tüzel kişilik söz konusu olduğunda şirket merkezi veya şirket ana faaliyet merkezinin bulunduğu mahkemede dava açılabilirliği yönündedir.

Bu doğrultuda UPC yargı yetkisinde ilk ve en az karmaşık olasılık, davalı kişinin yerleşim yeri veya davalı tüzel kişinin şirket merkezinin hem AB üyesi hem de UPCA üye devleti olan bir ülkede olmasıdır. Bu durumda genel yargı yetkisine ilişkin olarak "Birleşik Patent Mahkemesi ve Benelüks Adalet Divanı ile İlgili Uygulanacak Kurallara İlişkin 1215/2012 Sayılı AB Direktifi'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin 542/2014 Sayılı AB Direktifi", AB Üye Devlet mahkemelerinin yargı yetkisine sahip olduğu yerlerde UPC'nin de yargı yetkisine sahip olduğunu düzenlemektedir (m.1). Bu sebeple örneğin Almanya veya Fransa'da yerleşik bir şirket UPC nezdinde dava edilebilir, çünkü UPC "ortak mahkeme" olarak söz konusu Üye Devletin ulusal mahkemesi olarak kabul edilir¹¹. Dolayısıyla UPC'nin genel yargı yetkisi ancak davalının UPCA'ya Üye Devletlerden birinde (ve dolayısıyla Avrupa Birliği'nde) ikamet etmesi halinde uygulanabilir¹².

Buna karşın AB üye devletlerinden olmasına rağmen UPCA'e taraf olmayan bir ülkede ikamet eden kişi veya şirketlere açılacak davalarda UPC'nin uluslararası yargı yetkisi bulunmaz. Bu durumda davalının yerleşim yerinin bulunduğu ülkedeki ulusal mahkemelerde dava açılacaktır (1215/2012 sayılı AB Direktifi m.4/1). Ancak genel yargı yetki kuralının uygulanamaması hiçbir şekilde UPC nezdinde dava açılmayacağı şeklinde yorumlanamaz. Zira davanın çeşidine göre özel yargı yetkisi kuralları devreye girebilir.

UPCA'de ihlal davalarında, davalının ikamet ettiği veya ticari faaliyetinin bulunduğu yerdeki yerel veya bölgesel birimlerle beraber, ihlalin gerçekleştiği veya gerçekleşme ihtimali olan yerdeki bölgesel veya yerel birimler de yetkili kılınmıştır (UPCA m.33/1-a). Örneğin davalının yerleşim yerinin İspanya ve Polonya gibi, AB ülkesi olan ancak UPCA üye ülkelerinden olmayan bir ülkede olması durumunda UPCA'de yer alan özel yargı yetkisi düzenlemelerine başvurulabilecektir. Dolayısıyla ihlalin bir UPCA Üye Devleti toprakları içerisinde gerçekleşmesi durumunda, potansiyel ihlalcı taraf ikametgahının nerede olduğuna bakılmaksızın UPC'nin uluslararası yargı yetkisini haiz olduğu kabul edilir ve davalı UPC nezdinde dava edilebilir.

Özel yargı yetkisi ayrıca, bir davanın birden fazla davalıya karşı açılması durumunda karşımıza çıkabilir (UPCA m.33/1-b). Bu durumda davalılardan birinin yerleşim yeri veya şirket merkezinin veya bunlar bulunmadığı takdirde ticari faaliyetinin bir UPCA üye devletinde olması durumunda, bu yerdeki Yerel Birim veya bağlı olduğu Bölgesel Birim yetkilidir. Söz konusu yetki kuralı, diğer davalılardan bir kısmı yerleşim yerleri bakımından genel yetki kuralı çerçevesinde dava edilemese dahi bir davalının kapsamda yer alması durumunda davanın hepsine karşı açılabilmesi olanağını tanıır. Ancak birden fazla davalıya karşı dava açılabilmenin ön koşulu davalılar arasında ticari ilişki bulunması ve davanın aynı ihlal iddiası ile ilgili olmasıdır.

2. Yargı Yetkisinin Konu Bakımından Kapsamı

¹¹ Emily Collins ve diğerleri.

¹² [Nadine Westermeyer](https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=69c447d8-a108-4076-ae67-0b0479592c81): "Jurisdiction of the Unified Patent Court", Erişim tarihi: 17.12.2022, Erişim Linki: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=69c447d8-a108-4076-ae67-0b0479592c81>.

UPC, Üniter Patentlerin ve geçiş süresi sona erdikten sonra, UPC'nin yargı yetkisi alanından çıkarılmamış, yani opt-out edilmemiş Avrupa Patentlerinin geçerliliği ve ihlal iddiaları bakımından münhasır yargı yetkisine sahiptir. Ayrıca, opt-out edilmediği veya opt-out edilen bir Avrupa Patentine bağlı olmadığı sürece ek koruma sertifikaları (SPC'ler) üzerinde de UPC'nin yargı yetkisi bulunmaktadır (UPCA m. 32/1-d,e).

UPC'nin yetki kapsamı dışında kalan hususlar ise, ulusal patentler ve geçiş süresi sona erdikten sonra opt-out edilmiş Avrupa Patentlerine ilişkin uyuşmazlıklardır. Üye Devletlerin ulusal mahkemeleri, UPC'nin münhasır yargı yetkisine girmeyen bu patentler ve ek koruma sertifikaları (SPC'ler) ile ilgili davalarda yetkili olmaya devam eder (UPCA m. 32/2). Bununla birlikte, geçiş dönemi boyunca, klasik Avrupa Patentleri ile ilgili olarak, UPC'de veya ulusal bir mahkemede dava açılabilceği ikili bir yargı yetkisi öngörülmüş olup bu hususa yazımızın "Geçiş Dönemi Hükümleri" başlığı altında yer verilecektir.

Yargı yetkisi, belirli davalar için öngörülmüş olup, UPCA m. 32/1'de Mahkeme'nin münhasır yetkiye sahip olduğu uyuşmazlık konuları sınırlı sayıda sayılmıştır. Buna göre UPC:

- i. Patent ve ek koruma sertifikalarının karşı fiili veya olası ihlal fiillerine karşı açılacak davalar,
- ii. Patentlerin ve ek koruma sertifikalarına tecavüz bulunmadığının tespitine yönelik menfi tespit davaları,
- iii. Geçici önlem, koruma önlemi ve ihtiyati tedbir taleplerine ilişkin davalar,
- iv. Patent ve ek koruma sertifikalarının hükümsüzlüğü talepli davalar ve karşı davalar,
- v. Yayımlanmış bir Avrupa patent başvurusu tarafından sağlanan geçici korumadan kaynaklanan tazminat davaları,
- vi. Önceki kullanımdan kaynaklanan hakka ilişkin davalar,
- vii. 1257/2012 sayılı AB Direktifi'nin 8. maddesi çerçevesinde üçüncü kişilere tanınan patent lisanslarına ilişkin tazminat davaları,
- viii. 1257/2012 sayılı AB Direktifi'nin 9. maddesinde sayılan bulunulan idari görevlerin yerine getirilmesi için Avrupa Patent Ofisi tarafından verilen kararlara ilişkin davalar bakımından yetkilidir.

3. Yargı Yetkisinin Bölgesel Kapsamı

UPC'nin yargı yetkisi tüm UPCA üye devletlerini kapsamaktadır. UPC'nin kararları tüm üye devletlerde hüküm doğurur ve uygulanır. Üniter patentler için bu, Üniter etki talebinin yapıldığı UPC üye ülkeleri anlamına gelir. Opt-out edilmemiş Avrupa Patentleri için ise, Avrupa patentinin geçerli olduğu ülkelerden UPCA üye devletleri anlamına gelir (UPCA m. 34). Bu, örneğin, UPC kararlarının bir Avrupa patentinin İngiltere, Polonya veya İspanya (UPC tarafı olmayan ülkeler) ulusal kısmı üzerinde hiçbir etkisi olmayacağı sonucunu doğurur¹³.

4. Yetki Kuralları

¹³ Nadine Westermeyer, Anita Peter: "IP Expert Talk: The jurisdiction of the UPC", Erişim tarihi: 17.12.2022, Erişim Linki: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=42db6cdf-4043-4304-9d2d-19e0e24d91c8>.

Mahkemenin uluslararası yargı yetkisinden sonra, kendi içerisindeki yargı yetkisinin incelenmesi gerekmektedir. Zira UPCA, konularına göre açılacak davalar bakımından yetki kurallarını belirlemiş durumdadır.

Öncelikle şüphesiz ki tüm davalar İlk Derece Mahkemelerinde açılacak, bu mahkemelerin verdiği kararlar merkezi Lüksemburg'da bulunan Temyiz Mahkemesi'ne temyiz talebine ilişkin nihai kararın verilmesi için taşınabilecektir. İlk Derece Mahkemesinin kararına karşı, kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren iki ay içinde, karar kısmen veya tamamen aleyhine olan herhangi bir tarafça Temyiz Mahkemesi nezdinde talepte bulunulabilir (UPCA m. 73/1).

Patent ihlal davaları, geçici önlem, koruma önlemi ve ihtiyati tedbir taleplerine ilişkin davalar ve önceki kullanımdan kaynaklanan tazminat talepli davalar bakımından yetkili mahkeme ihlalin gerçekleştiği/gerçekleşme ihtimalinin bulunduğu Yerel Birim, veya bağlı olduğu Bölgesel birim olabileceği gibi; davalının ikamet ettiği veya şirket merkezinin bulunduğu; veya bunlar yoksa ticari faaliyetinin gerçekleştiği yerdeki Yerel Birim, veya bağlı olduğu Bölgesel birim de olabilir (UPCA m. 33/1). Böyle bir durumda davalı, ihlalin gerçekleştiği yerdeki birim veya davalının ikamet ettiği veya ticari faaliyetinin bulunduğu yerdeki birim arasında seçim yapabilecektir. Eğer davalının ikamet ettiği veya ticari faaliyetinin bulunduğu yer sözleşmeyi imzalamış üye ülkelerin sınırları içinde değilse, dava ihlalin gerçekleştiği yerdeki yerel/bölgesel birimde açılacaktır.

Davanın açılacağı yerdeki üye devletin Yerel Birimi bulunmaması, bir Bölgesel Birim'e de dahil olmaması durumunda dava Merkez Birim'de açılacaktır (UPCA m. 33/1-son). Ayrıca bir Birim'de derdest olarak görülen bir dava varken aynı patente ilişkin aynı taraflar arasında başka Birim'de tekrar dava açılmaz (UPCA m. 33/2). Aynı taraflar arasında aynı patentle ilgili bir davanın birkaç farklı Birim nezdinde açılması halinde, ilk davanın açıldığı Birim, tüm dava için yetkili olacak ve daha sonra açılan davalarda diğer birimler, usul kurallarına uygun olarak davayı usul bakımından reddedecektir. Böylece aynı anda farklı mahkemeler önünde paralel davalar görülmesi önlenmiştir.

Hükümsüzlük talepli davalar, tecavüzün olmadığına dair menfi tespit davaları ve EPO'nun kararlarına karşı açılacak davalar bakımından yetkili mahkeme Merkez Birimdir. Ancak bu davalar karşı dava olarak açılacaksa, yani aynı taraflar arasında aynı patentle ilgili olarak bir ihlal davası halihazırda bir Yerel veya Bölgesel bir Birim nezdinde açılmışsa, karşı dava yalnızca aynı Yerel veya Bölgesel Birim'de açılabilir (UPCA m. 33/4). Buna karşın Merkez Birim'de açılmış ve derdest bir hükümsüzlük davası varsa, aynı taraflar arasında aynı patente ilişkin bir tecavüz davası, tecavüz davalarında yetkili kılınan Yerel ve Bölgesel Birimlerden birinde veya Merkez Birimde de açılabilir (UPCA m. 33/5).

UPC'nin yerel veya bölgesel biriminde açılmış derdest bir ihlal davasının bulunduğu ve aynı yerel veya bölgesel birime hükümsüzlük için karşı dava açılması durumunda, ilgili birine aşağıdaki kararlardan birini vermek için takdir yetkisi tanınmıştır (UPCA m. 33/3):

- i. İhlal davasını ve hükümsüzlük için karşı talebi beraber görmeye karar vererek İlk Derece Mahkemesi Başkanı'ndan madde 18/3 uyarınca ilgili teknik alanda yeterli niteliklere ve deneyime sahip teknik açıdan nitelikli bir yargıç tahsis etmesini talep etme;
- ii. Hükümsüzlük için karşı talebi merkez birime havale etme ve ihlal davasını askıya alma ya da görmeye karar verme;

- iii. Tarafların onayıyla, ihlal davasını ve hükümsüzlük için karşı talebi birlikte görölmek üzere merkez birime havale etme.

Bu noktada son olarak, detaylı olarak incelenmeyecek olmakla beraber, UPCA'nın 35. maddesi ile anlaşma kapsamına giren uyuşmazlık konuları bakımından taraflara alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmalarından arabuluculuk ve tahkim imkanının da getirildiğini ve UPC içerisinde merkezleri Ljubljana ve Lizbon'da yer alan Patent Arabuluculuk ve Tahkim Merkezi kurulduğunu belirtmek gerekir. Ek olarak taraflar yargılamanın herhangi bir aşamasında davayı uzlaşma yoluyla sonuçlandırabilir ve bu uzlaşma Mahkemenin vereceği karar ile onaylanır (UPCA m. 79). Ancak bir patent, arabuluculuk, tahkim veya uzlaşma yoluyla hükümsüz kılınamaz veya sınırlandırılmaz, zira patent hakkına getirilecek bir sınırlama ancak yargı organı olan Mahkeme eliyle olabilir.

E. Tarafların Temsili

Taraflar sözleşmecî üye devlette yargı organları nezdinde avukatlık yapma yetkisi olan avukatlar tarafından temsil edilir (UPCA m. 48/1). Ancak alternatif olarak tarafların EPC m. 134 uyarınca EPO nezdinde temsile yetkilendirilmiş uygun niteliklere sahip Avrupa Patent Vekilleri tarafından temsil edilebilmesine de imkan tanınmıştır (UPCA m. 48/2).

F. Yargılamanın Dili

İlk Derece Mahkemeler nezdinde yasal işlemlerin dili yerel birimin ait olduğu üye devletin, Avrupa Birliği resmi dillerinden¹⁴ biri olan resmi dili veya resmi dillerinden birisi veya bölgesel birimi paylaşan ülkelerin seçtiği resmi dil veya dillerden biri olabilecektir (UPCA m. 49/1). Üye devletlere, EPO resmi dillerinden (İngilizce, Almanca veya Fransızca) bir veya birden fazlasını kendi yerel veya bölgesel bölümlerinin işlem dili olarak belirleyebilme imkanı da getirilmiştir (UPCA m. 49/2).

Genel kurala istisna niteliğinde taraflara da yargılama dili belirleme imkanları m. 49'da tanınmıştır. Bununla beraber merkez birimde yasal işlemlerin dili patentin tescil edildiği prosedürel dil olacaktır (UPCA m. 49/5). Temyiz mahkemesinin dili İlk Derece Mahkemesinde işlemlerin yürütüldüğü dil olacaktır (UPCA m. 50/1). Ancak bu kurala da tarafların patentin verildiği dilin yargılama dili olarak kullanılması konusunda anlaşması gibi istisnalar getirilmiştir (UPCA m. 50/2,3).

G. Geçiş Dönemi Hükümleri

UPC sisteminde, UPCA'nın yürürlüğe girmesinden itibaren başlayacak ve gerekli görülmesi halinde en fazla yedi yıl daha uzatılabilecek yedi yıllık bir geçiş dönemi belirlenmiştir (UPCA m. 83/1).

Geçiş dönemi süresince opt-out edilmemiş Klasik Avrupa Patentlerine ilişkin olarak UPC'nin yargı yetkisini ulusal mahkemelerle paylaşacağı ikili bir yargı mekanizması benimsenmiştir. Bu süre zarfında, Avrupa Patentine karşı ihlal veya hükümsüzlük davaları ulusal mahkemelerde de açılmaya devam edebilir (UPCA m. 83/1). Ayrıca, geçiş döneminin bitiminden önce verilmiş veya başvurusu yapılmış bir Avrupa patentinin sahipleri veya başvuru sahipleri talep üzerine UPC nezdinde patente ilişkin görölmekte olan bir dava

¹⁴

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/languages_en#:~:text=The%20EU%20has%2024%20official.%2C%20Slovenian%2C%20Spanish%20and%20Swedish.

bulunmadığı takdirde, UPC Siciline bildirimde bulunarak patent veya başvuruları için, geçiş sürecinin sona ermesinden bir ay öncesine kadar UPC'nin yetkisinden çıkabilirler (UPCA Madde 83/3). Opt-out prosedürü ve doğurduğu hüküm ve sonuçlar çalışmamızın konusunu oluşturmadığından detaylı olarak ele alınmayacaktır.

Bununla birlikte, geçiş dönemi boyunca ulusal bir mahkemede dava açma veya opt-out olasılığının Üniter Patentler için mevcut olmadığı, zira Üniter etkili Avrupa Patentleri bakımından UPC'nin münhasır yetkili olduğunun unutulmaması gerekir. Geçiş dönemi klasik Avrupa patentleri için tanımlanmış olup, bu süre boyunca, ulusal mahkemeler, bu patentlerle ilgili olarak, opt-out edilmeseler bile, ihlal ve iptal davaları ile ilgili olarak yargı yetkisine sahip olacaktır. Opt-out kararı durumunda patent UPC yargı yetkisinden çıkmış olduğundan ulusal mahkemelerin tek başına yetkili olacağını da eklemek gerekir.

Geçiş döneminde ulusal mahkemeler ile UPC arasında ortaya çıkabilecek yetki uyuşmazlıkları bakımından 542/2014 sayılı AB Direktifi m.71c/2'ye başvurulacaktır. Bu doğrultuda temel kural, mahkemeler arasındaki yetki uyuşmazlığının ilk açılan davaya bakan mahkeme lehine çözülmesi gerektiğidir. Dolayısıyla, geleneksel bir Avrupa Patenti UPC nezdinde edilirse ve bunun üzerine aynı patente ilişkin başka bir dava bir UPCA Üye Devletin ulusal mahkemesi nezdinde de açılırsa, bir çatışma söz konusudur. Her iki dava da aynı talep ve aynı taraflar ile ilgiliyse, daha sonra dava açılan mahkeme, ilk davanın açıldığı mahkeme tarafından yargı yetkisi nihai olarak belirlenene kadar yargılamalarını resen durdurur ve ilk mahkemenin yetkisi tespit edildiğinde sonraki mahkemeler davayı yetkisizlik sebebi ile reddeder¹⁵.

H. Sonuç

Üniter Patent Sistemi ve Birleşik Patent Mahkemesi ile oluşturan yargı sistemi, tartışmaya açık ve ancak sistem yürürlüğe girdikten ve uyuşmazlıklara ilişkin içtihatlar oluşmaya başladıktan sonra açıklığa kavuşabilecek pek çok hususu içermektedir. UPC'nin kuruluş anlaşması olan UPCA ve ikincil düzenlemeler detaylı hükümler içermekte ve yargı sistemine ilişkin öngörü oluşmasını sağlamaktadır. Patent sahipleri açısından cazip bir fırsat olmakla beraber sistemin artıları ve eksileri göz önünde bulundurularak verilmesi gereken stratejik kararları da zorunlu kılmaktadır. Bu sebeple sistem yürürlüğe girmeden önce Mahkeme'nin yapısı ve kurallarının anlaşılması önem taşır.

* **Avukat, Marka Vekili, Ankara Patent, betul.ozbek@ dne-legal.com**

¹⁵ Dr. Alexander Harguth: "Unified Patent Court - jurisdiction; distribution of cases between divisions & demarcation from national courts", Erişim Tarihi: 25.12.2022, Erişim Linki: <https://s3.amazonaws.com/documents.lexology.com/d94afde1-239d-4596-b196-bbb2a3e4beed.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAVYILUYJ754JTDY6T&Expires=1671972019&Signature=nbbxwHGEDLOsM%2F3qhpCaltfI7Z8%3D> .